

SÅ LÄNGE HJÄRTAT SLÅR

Titel

Så länge hjärtat slår

Produktionsland

Sverige 2024

Målgrupp

Åk 8 - gymnasiet

Teman

Arbetsmarknad, visuellblåsning, pandemin, meddelandefrihet

Ämne

Samhällskunskap

Längd

105 minuter

Dialogspråk

Svenska

Undertexter

Svenska

Regi

Ella Lemhagen

Svensk distribution

TriArt Film

Filmbokning

skolbio@triart.se

Så länge hjärtat slår utspelar sig på ett äldreboende under den första dramatiska tiden då covid-19 spreds till Sverige och snabbt blev till en världsomfattande pandemi. På Rönngården arbetar Hanne som ser hur oförberedda och underbemannade de är när en efter en av de äldre blir sjuka och dör. Filmen skildrar hennes civilkurage när hon slår larm men ignoreras av både närmaste chef och ledning, och hur cynisk den moderna vårdapparaten kan te sig när det blir kris på riktigt. Den är inspirerad av verkliga händelser, om det verkliga vårdbiträdet som gick ut i medierna och berättade om missförhållandena våren 2020 på ett äldreboende i Stockholm.

OM FILMHANDLEDNINGEN

Film är ett mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra filmhandledningar är gjorda för att ledsaga dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig från åk 8 till och med gymnasiet, är en rekommendation. Du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant för dem. Du kan välja att ta upp ett eller flera teman. Viga lite mer tid åt fördjupning knutet till någon av frågeställningarna, eller djupstudera aspekter som exempelvis filmens form. Förbered gärna genom att se filmens trailer. Man kan också förbereda sig genom att ta reda på lite fakta om ord och begrepp relaterat till filmen. Som:

- Erinran
- Meddelarfrihet och meddelarskydd
- Kohortvård
- Lex Maria

FILMHANDLEDDNINGEN OCH LÄROPLANEN

Så länge hjärtat slår utspelar sig på ett skattefinansierat privat äldreboende och kan med fördel användas i undervisningen i Samhällskunskap där det centrala innehållet bland annat inbegriper att förstå svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet och arbetslöshetsförsäkringen.

Man kan även ta upp arbetsmarknaden och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt. Filmens tema om pandemin och visserligen belyser även vilka rättigheter anställda har gällande meddelandefrihet.

HANDLING

Hanne är musiker men försörjer sig som vårdbiträde på ett äldreboende för dementa, Rönngården. Där är även hennes bästa vän Katrin enhetschef. Arbetet är hektiskt och personalen springer mellan larmen under ständig tidspress. Med sina tolv år på golvet är Hanne rutinerad och den som får ta hand om praktikanter. Men hon trivs med sina medarbetare och den brokiga skaran äldre. Bengt som alltid är hungrig, väninnorna Lillemor och Britt och musikern John, med vilken hon delar sitt eget musikintresse och som ofta har sin hustru Monica på besök.

I början av 2020 kommer de första larmen om att ett nytt smittsamt virus har börjat sprida sig från Kina och vidare till Europa. Boendet som är en del av koncernen Senitus firar i samma veva att de fått de högsta betygen i regionen i en brukarundersökning.

När allt fler smittade upptäcks i Sverige inför boendet ett förbud mot anhöriga att komma på besök. Förkylda ska stanna hemma och om de äldre blir sjuka måste man vidta rigorösa smittskyddsåtgärder. Snart står världen inför en global pandemi och stadsministern håller TV-tal om att nu är det allvar.

Rönngården blir snart känt som det första äldreboendet med smitta när en efter en av brukarna har konstaterad covid. Men att hålla smittan i schack är lättare sagt än gjort, då det vare sig finns skyddsmaterial som munskydd, visir eller handsprit. Att hålla isär de sjuka från de friska blir nästan omöjligt. Anhöriga står frågande utanför men motas bort medan medier nyfiket undrar vad som händer där inne. Nyanställd Youssef blir ett välkommet extra par händer även om han är oerfaren.

Katrin sitter hemma om kvällarna med budgeten, pressad över att företaget ska gå med vinst men också få vården att

fungera. Hanne tar initiativ till att göra egen handsprit och hemmagjorda visir. Hon har idéer om hur de kan låta de sjuka ha ett gemensamt rum för att umgås. Katrin känner sig överkörd och menar att Hanne inte förstår att de måste hålla sig till vissa direktiv och ekonomiska förutsättningar.

Kaoset på Rönngården tilltar och Region Stockholms hälso- och sjukvårdsdirektör Björn Eriksson konstaterar på en presskonferens att landet befinner sig i en storm. På sjukhusen runt om i landet befarar man att det inte kommer att finnas platser för alla sjuka. Den officiella bilden utåt är att Rönngården har strikta kohortrutiner, att man skiljer på sjuka och friska men sanningen är att flera dör utan adekvat vård. Hanne blir upprörd över att de anhöriga förs bakom ljuset.

En dag blir hon själv sjuk i covid och tvingas sjukskriva sig. När hon vaknar ur feberdimman möts hon av att John rullas ut till en likbil. Katrin känner sig klämd mellan

koncerntoppen och de på golvet och vänskapen mellan henne och Hanne blir alltmer ansträngd. Hanne provoceras av att vård-företaget ger sken av att göra allt de kan när det är så uppenbara brister och hon försöker få tag i VD:n Fredrik Burman. Vilket verkar omöjligt.

Mitt i kaoset ska Rönngården ta emot covid-sjuka personer för att fylla rummen. Hanne tycker de ska protestera, de andra vill att de ligger lågt. Hon tar kontakt med en journalist på Expressen för att berätta om missförhållandena och går efter viss tvekan med på ställa upp med namn och bild i tidningen. Hon blir uppkallad till HR-avdelningen på Senitus där de anklagar henne för att vara illojal mot företaget. Hon delges en erinran och hotas med uppsägning.

Nu erkänner Youssef att han också gått till pressen, men anonymt. Tillsammans bestämmer de sig för att berätta mer om bristerna covid-hanteringen i TV4:s Nyhetsmorgon. Fredrik Burman skickar blommor och ber om ett möte. Den negativa uppmärksamheten har oroat honom. Han säger sig ha respekt för henne även om han tycker

att hon skulle ha tagit det internt. Han ber henne trots allt om ursäkt, t o m offentligt.

Stämningen på boendet lättar och smittan besegras till slut med bättre rutiner och ordentligt med skyddsutrustning. Men några av cheferna riskerar böter eller fängelse, så alltså även Katrin. Hanne smiter in i kyrkan där man just hållit en begravning för John och lägger en blomma. Hans Monica tycker att Hanne har handlat rätt. I sista scenen spelar och sjunger Hanne och hennes band för de äldre i en grönskande park utanför boendet.

ÄLDREBOENDET RÖNNGÅRDEN – ETT HEM OCH EN ARBETSPLATS

Filmen utspelar sig på Rönngården, ett boende för äldre med olika stadier av demens. Det är Hannes arbetsplats sedan tolv år och Katrin, hennes bästa vän, har avancerat till enhetschef. Att tempot är högt görs klart redan i scenen där Hanne visar den nya 'timmisen' Sigrid runt. Det piper och larmar, material är slut och några av de äldre som är lite förvirrade kan vara något oberäkneliga.

- Verkar Hanne trivas med sitt jobb? Vad har gjort att hon, som egentligen ser sig som musiker, har stannat så länge trots att hon ser jobbet som 'tillfälligt'?
- Hur uppfattar ni Hannes och kollegornas arbetssituation? Finns det något utrymme att påverka sin arbetsmiljö?
- Vilka boende träffar vi i filmen? Hur ser relationen ut mellan de som arbetar där och då som bor där, de som kallas brukare? Vilken särskild relation har hon till musikern John?
- Hur försöker man skapa en så trygg och bekant omgivning för de boende som möjligt?
- Har ni själva någon i er närhet som bor på ett äldreboende eller arbetar på ett? Hur ser det ut där?

Närmare 400 000 personer arbetar inom vården i Sverige. För många är det ett jobb man har som ung. Andra jobbar i branschen hela livet. Men efterfrågan på arbetskraft kommer att öka i takt med att vår befolkning lever längre och kommer att behöva mer omsorg och vård.

När pandemin bröt ut stod vårdpersonal i första ledet och tog smällen. Jobbade övertid och riskerade själv att bli sjuka. Resten av samhället applåderade dem. Nu några år senare under våren 2024 har de gått ut i strejk med krav på bland annat kortare arbetsdag. Då var gensvaret inte direkt positivt från arbetsgivaren.

- Tar samhället för givet att just vårdpersonal ska vara lojala och inte klaga? Finns det någon gammal föreställning om att det är ett slags kall att bli läkare, sjuksköterska eller vårdbiträde?

Många av vård- och omsorgsutbildade män arbetar inte längre inom vården. Endast

cirka 50% av dem är sysselsatta inom vården medan motsvarande andel bland kvinnorna är 75 procent. Är vård ett kvinnligt kodat arbete? Varför i så fall? Skulle ni själva kunna tänka er att arbeta inom vården eller med äldre?

- Många inom vården får hoppa in som timvikarier, utan fast anställning medan andra får jobba mer än heltid? Något som försvårar både återhämtning och familjeliv. Hur ska man locka unga till vård- och omsorgsyren i framtiden?
- Vilka föreställningar finns kring arbete i vården? Hur värderas yrken som sjuksköterska, undersköterska och vårdbiträde i förhållande till läkare?

VARDAGSHJÄLTE OCH VISSSELBLÅSARE

Hanne är en effektiv person på jobbet. Hon lagar efter läge och står aldrig handfallen. Fattas det blöjor tar hon från någon annan. Hon jonglerar med uppkomna problem och tar egna beslut. När covid-19-pandemin tar sitt grepp om avdelningen försöker hon göra som hon brukar.

- Vilka försiktighetsåtgärder vidtar Senitus för sina boenden när de får veta att smittan finns i Sverige?
- Vad händer med boendet när smittan är ett faktum?
- Vilka egna initiativ tar Hanne när smittan tagit sig in på boendet? Hur reagerar Katrin, som är chef på enheten på det? Hur reagerar kollegorna på golvet?
- Hanne säger att när hon själv blev upplärd av "Tjocka Ritva" så var det en sak hon skulle komma ihåg, att hon var personligen ansvarig för de äldre och att de fick den absolut bästa vården under hennes pass. Hur lever hon efter den devisen?

Hanne inser snart att Senitus kommunikerar utåt att man sköter boendet och hygienrutinerna exemplariskt. Anhöriga får mejl och det står på företagets hemsida att man bedriver så kallad kohortvård. Vilket innebär att man helt skiljer på sjuka och friska och tillsätter mer personal. Något som inte stämmer med verkligheten.

- Hanne känner att hon måste berätta för högsta ledningen på Senitus om missförhållandena. Hur går hon till väga?
- Vad händer när hon bli uppkallad till HR-avdelningen? Vad menas med att få en erinran?

Rönngården ägs av Senitus en större koncern med många boenden i landet. I filmen representeras de av Åsa Becklin regionschef och VD:n Fredrik B. Becklin ser vi första gången när det ska firas med tårta att boendet fått högsta betyg i en brukarundersökning. Hon fungerar också som Fredriks förlängda arm som inte skall besväras med missnöjd personal.

- På boendet anförtros de anställda med att ta hand om sköra gamla. Men de är inte betrodda med ens ett lager av batte-

rier för larmen. Hur avspeglar sig avståndet mellan de uppe i toppen i företaget och de nere på golvet? Var hamnar Katrin i hierarkin? Hur kan vi förstå hennes situation?

Hanne riskerar mycket på ett personligt plan. Vi förstår att hon har en lång och nära privat relation med Katrin men också med hennes dotter som hon ofta är barnvakt till. När Hanne föreslår att personalen skall protestera, t o m strejka är det få som backar henne. Hennes band som betyder allt begriper inte heller varför hon är så uppslukad av konflikten på jobbet.

- Vad händer med vänskapen med Katrin på ett privat plan? Och vad händer med relationen till Katrins dotter under filmen?
- Flera i personalen tycker att Hanne är bråkig och någon antyder att hon t o m verkar vara konfliktsökande. Fundera över de andra i personalens skäl till att agera som de gör.
- Hanne känns som något av bandets ledare och problemlösare, vad händer i scenen när en av dem skrivit en ny låt. Hur uppfattar de henne där tror ni?

Hanne tonar ner sin betydelse och säger att hon är ett halvbra vårdbiträde som fick nog. Men Hanne är vad man kallar en visselblåsare. En person som påtalar när något är fel på den arbetsplatsen man arbetar på. Ofta handlar det om arbetsmiljön. Vilka risker tar Hanna med att gå ut och låta sig intervjuas med namn och bild i Expressen?

- Hur reagerar företaget när hon dessutom går till flera medier?
- Som anställd har man så kallad meddelarfrihet. Och i samband med det ett meddelarskydd. Vad innebär det?
- Kommunikatörer är något av vår tids hårdest arbetande, eller i alla fall synligaste yrkeskårer. Vad är deras uppgift? Upplever ni att det kan vara skillnad på vad man vill kommunicera och den krassa verkligheten?
- Vårdgivare har en skyldighet att själv anmäla sig själv när vårdskador uppkommer enligt lagen Lex Maria. Ta reda på mer om vad lagen går ut på och fundera över hur väl arbetsgivaren följer, eller inte följer lagen.

PANDEMIN SOM BERÖRDE ALLA

När covid-19 började spridas och utvecklades till en pandemi berörde de oss alla på olika sätt. Filmen tar nästan formen av en thriller en ovädersnatt när en efter en av de gamla insjuknar, febertermometrarna lyser illrött i mörkret och personalen rusar omkring i skräckinjagande skyddsutrustning. Rädslan börjar spridas i samhället och Katrins lilla dotter vet bara att hon är rädd att hennes mamma ska dö. De gamla verkar däremot helt ovetande om riskerna eftersom en del av dem är dementa.

- Hur arbetar filmen för att skapa den dramatik som faktiskt var en realitet under den här tiden? Vilka scener upplevde ni som mest dramatiska?
- Mitt i krisen skildras även medmänsklighet och värme. På vilket sätt genomsyras berättelsen också av människors förmåga till samarbete och empati?
- Statsepidemiolog Anders Tegnell talade ofta om att de 'äldre äldre' skulle skyddas. Ändå misslyckades det på många håll. Varför tror ni det blev så?

Hanne drömmer om att få spela på Brännbollsyrkan med sitt band. Likt många andra evenemang fick festivalen ställa in. På begravningen av John fick endast åtta personer närvara. Livet begränsades för alla.

- I filmen förekommer inslag från nyhets-sändningar och presskonferenser som var vardagsmat under pandemin. Vi lärde oss nya begrepp. Corona, covid-19, självkarantän, coronahälsning, flockimmunitet, superspridare och lockdown. Vilka andra ord förknippar ni med pandemin? Vilka minnen har ni själva från den här tiden? Vad gick ni miste om? Vilka rädslor hade ni? Vad var jobbigast?
- Pandemin var en världsomfattande kris. Vilka brister i samhället blev tydliga under den här tiden?
- I grunden ställdes frågan om människovärde och vems liv som skulle räddas på sin spets under pandemin. Hur resonerade Folkhälsomyndigheten? Hur skulle samhället tänka? Kan man ha förståelse för att vi som samhälle inte lyckades med allt?

Regissören Ella Lemhagen har ofta gjort filmer som förenat formmässig finess med en vardagsverklighet som många känner igen, och ofta med fokus på unga människors verklighet. Från *Drömprinsen – Filmen om Em* (om den första kärleken) och *Tzatsiki Morsan och polisen* (om papparoller och mellanförskap) till det lite skruvade förortsdramat *Patrik 1.5*.

- *Så länge hjärtat slår* anknyter till dessa filmer både i skildringen av en vardag som många idag lever i eller jobbar inom. Men den försöker också berätta något om personerna vi möter. Är det några särskilda förutom Hanne som ni känner att ni kommer in på livet? Hur beskrivs de och hur utvecklas deras karaktärer i filmen?

Fördjupning:

Filmen är inspirerad av den verkliga historien om undersköterskan Stine Christophersen som slog larm i media om missförhållanden på äldreboendet Sabbatsbergsbyn i Stockholm våren 2020. Vilket också resulterade i P1-dokumentären "Det illoljala vårdbiträdet" från 2022. Många av replikerna i filmen är direktcitat från Stines upplevelser. Inte minst ljudupptagningar från när hon kallas upp till företagskontoret som i verkligheten var vårdbolaget Attendo.

Lyssna:

<https://sverigesradio.se/avsnitt/det-illojala-vardbitradet>

<https://sverigesradio.se/avsnitt/1712975>

Om yttrandefrihet:

<https://www.sjf.se/yrkesfragor/yttrandefrihet/meddelarfrihet>

Filmer med verklighetsbakgrund på temat visuellblåsare:

Erin Brockovich av Steven Soderbergh, USA 2000. Om en arbetslös småbarnsmamma som får jobb på en advokatfirma och avslöjar att ett företag illegalt dumpat gift som gjort invånare i ett bostadsområde sjuka.

Silkwood av Mike Nichols, USA 1983. Om en kvinna som arbetar på en fabrik som tillverkar kärnbränsle och börjar samla bevis för att säkerhetsrutinerna inte följs. Något som inte uppskattas av alla.